Capitolul 20 „Politica Industrială și Antreprenorială”

Introducere

Capitolul 20 „Politica Industrială și Antreprenorială” include cadrul legislativ, politicile și măsurile promovate de Uniunea Europeană (UE) pentru a stimula competitivitatea, sustenabilitatea și inovația în sectorul industrial și antreprenorial. Obiectivul acestui capitol este de a asigura dezvoltarea unei industrii și economii dinamice, competitive și reziliente, în conformitate cu valorile și standardele europene.

Capitolul 20 și acquis-ul aferent este structurat pe trei mai blocuri, care conțin mai multe sectoare, implicit:

1. **Politica industrială;**
2. **Politica antreprenorială și instrumente – Întreprinderi Mici și Mijlocii;**
3. **Sectoare industriale.**

De asemenea, acquis-ul este compus preponderent din legislația direct aplicabilă a UE, implicit Regulamentele pentru industriile sectoriale ale Uniunii Europene, precum și documente de politici cu privire la dezvoltarea industrială în ansamblu și documente de politici sectoriale (*soft law*), implicit Strategii și Planuri de dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii și a sectoarelor industriale identificate în cel de-al treilea bloc.

Transpunerea și alinierea etapizată la acquis-ul UE aferent Capitolului 20, implicit dezvoltarea măsurilor și acțiunilor conexe, reprezintă o oportunitate de reanimare a sectorului industrial din Republica Moldova, a cărui pondere în Produsul Intern Brut (PIB) a scăzut de la cca 40% în anul 1990 la 11,4% în anul 2023, precum și o oportunitate de dezvoltare a mediului de afaceri în ansamblu. Dinamica economiei mondiale contemporane presupune dezvoltarea unui cadru de reglementare și a unor politici conexe menite să asigure competitivitatea, reziliența și sustenabilitatea sectorului industrial din Republica Moldova, implicit a Întreprinderilor Mici și Mijlocii, în timp ce cadrul legal, instituțional și financiar european poate facilita în mare măsură acest demers complex.

Republica Moldova urmărește alinierea completă la acquis-ul Uniunii Europene înainte de aderarea la UE.

În acest context, abordarea strategică este focusată pe o serie de etape esențiale:

- evaluarea stării actuale a legislației și reglementărilor naționale, comparativ cu cerințele UE;
- identificarea lacunelor legislative și instituționale și elaborarea de planuri de acțiune pentru eliminarea acestora;
- consolidarea capacităților administrative pentru implementarea corectă a legislației europene, prin formarea personalului și digitalizarea proceselor administrative;
- promovarea unui dialog continuu între autoritățile naționale și Uniunea Europeană pentru a asigura transparența și eficiența implementării acquis-ului.

Conform Raportului de Extindere al Comisiei Europene pentru anul 2025, **Republica Moldova se află într-un anumit nivel pregătire în domeniul reglementat de Capitolul 20**. Pe parcursul ultimului an, recomandările au fost parțial implementate și rămân valabile pentru următoarea perioadă, înregistrând unele progrese în implementarea acțiunilor din Capitolul 20.

Comisia Europeană a formulat unele recomandări pentru creșterea nivelului de pregătire a Republicii Moldova în domeniul industrial și antreprenorial:

- să eficientizeze sprijinului acordat IMM-urilor, să digitalizeze procesele Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) și să-și consolideze capacitățile acesteia în materie de controale interne și de gestionare a riscurilor;
- să ia măsuri suplimentare în vederea alinierii la Directiva UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților.

Transpunerea și alinierea legislației Republicii Moldova la acquis-ul Uniunii Europene reprezintă un proces complex și, în egală măsură, o prioritate strategică în procesul de integrare europeană. Repercusiunile transpunerii și alinierii acquis-ului Uniunii Europene aferent Capitolului 20 asupra mediului de afaceri autohton, precum și asupra societății în ansamblu, solicită o aliniere etapizată și însoțită de o consolidare a capacităților tuturor sectoarelor sociale – sectorului public, sectorului privat și sectorului asociativ – precum și a sectoarelor industriale.

În acest context, transpunerea și alinierea menționate supra diferă în funcție de sector, implicit de dezvoltarea sectorului la nivel național și de complexitatea cadrului normativ european aferent sectorului. Astfel, evaluarea nivelului de pregătire denotă o situație diferențiată pentru fiecare dintre cele trei blocuri de bază și sectoarele componente.

Republica Moldova își propune să transpună integral acquis-ul UE aferent Capitolului 20 până la sfârșitul anului 2026. Agenda screening-ului bilateral conține 33 de acte UE (restul 11 reprezintă platforme online):

- 20 de acte – au fost transpuse în legislația națională și/sau documentele de politici naționale sunt în linii mari aliniate la documentele de politici ale Uniunii Europene.
- 13 acte (1 Directivă; 1 Recomandare; 5 Comunicări; 1 Raport al CE) – au fost planificate acțiuni normative pentru anii 2025-2026.

Acțiunile normative planificate, precum și măsurile de implementare conexe acestora urmează să elimine mai multe dezechilibre care obstrucționează dezvoltarea unui sector industrial și economii competitive și sustenabile, implicit:

- ***Digitalizarea sectorului industrial.*** Implementarea unor reglementări clare care să sprijine tehnologiile digitale în industrie este crucială. Industria 4.0 este un concept esențial în strategia UE, iar Republica Moldova trebuie să adapteze cadrul legal și politicile pentru a sprijini automatizarea și integrarea tehnologiilor inteligente în producție.
- ***Economia circulară.*** Este necesară o reglementare mai strictă în domeniul gestionării deșeurilor și utilizării resurselor regenerabile, pentru a răspunde cerințelor europene privind sustenabilitatea și protecția mediului. Aceste măsuri sunt esențiale pentru a asigura o dezvoltare industrială compatibilă cu Pactul Verde European.
- ***Inovația și cercetarea-dezvoltarea.*** Deși există reglementări generale pentru sprijinirea startup-urilor inovative, este nevoie de norme mai detaliate care să sprijine investițiile în cercetare-dezvoltare.

Acțiunile planificate sunt conforme cu recomandările formulate în documentele strategice ale UE, inclusiv Avizul Comisiei Europene privind candidatura Republicii Moldova și obligațiile asumate prin Acordul de Asociere (AA/DCFTA).

Aspectele reglementate de Capitolul 20 sunt gestionate de Grupul de lucru pentru negocierile de aderare a Republicii Moldova la UE pentru Capitolul 20 (GL20), condus de către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

Nivelul de aliniere a actelor UE (capitolul 20)

32011L0007	*32003H0361*	*32024R1252*	*31994Y0117(01)*	*32000Y0719(01)*	*32008H0345*	*32001G1221(01)*
32021R0695	*32021D0764*	*32009R0723*	*32018D0499*	*32015D2097*	*32012D0136*	*32014D0923*
32013D0329	*32024R1028*	*32011H0024*	*32013R0346*	*32019R0819*	*31986Y1231(02)*	*32016H0924(01*
32021R0690	*52021DC0070*	*52014DC0387*	*52016DC0950*	*52020DC0102*	*52021DC0350*	*52023DC0062*
52022DC0031	*52013DC0542*	*52016DC0381*	*52020DC0276*	*52020DC0103*	*52023DC0535*	*52008DC0394*
52013DC0407	*52016DC0155*	*52018DC0773*	*52022DC0141*	*52021SC0353*	*31992Y0715(04)*	*31973Y1231(01)*
32006D0077	*31995Y1219(01)*	*31994Y1206(01)*	*31996Y0713(02)*	*32006R1893*	*31992Y0715(01)*	*32005D0456*
31997R0023	*32004D0213*	*32022D2269*	*31990Y0116(01)*	*31993Y0120(02)*	*31992Y0627(01)*	*31989D0337*
31989D0630	*32016R0425*	*31995H0216*	*31997Y0117(01)*	*31993Y1203(01)*	*31994Y1022(01)*	*31995H0198*
31995Y1219(02)	*31991Y0605(01)*	*31986Y1114(01)*	*31988Y0727(02)*	*31996Y0503(01)*	*31997H0344*	*31992Y1216(01)*

verde - (transpus total), galben (transpus parțial), alb (netranspus)

SUBCAPITOLUL 1. POLITICA INDUSTRIALĂ

1.1. Prezentarea generală a situației

1.1.1. Cadrul legislativ actual

Politica industrială generală conține preponderent documente de politici (*soft law*) – noua Strategie Industrială a UE, Actualizarea noii Strategii Industriale, Planul de Acțiuni cu privire la sinergia dintre industria civilă, spațială și de apărare – a căror obiective se conțin în mare măsură în Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 393/2024 (SNDE 2030), și în Programul Național de Dezvoltare Industrială pentru anii 2024-2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 280/2024 (PNDI 2024-2028), precum și în documente de politici conexe cum sunt Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru anii 2022-2028 și Programul național de specializare inteligentă al Republicii Moldova pentru anii 2024-2027 „SMART MOLDOVA".

Astfel, SNDE 2030 își propune atingerea a trei obiective fundamentale:

I. Pregătirea țării pentru aderarea la Uniunea Europeană pe baza unei economii robuste, incluzive, verzi, competitive la nivel global și rezistente la crize.
II. Consolidarea unui sector de servicii puternic, care valorifică resursele existente și reprezintă motorul dezvoltării economice și dezvoltării resurselor umane.
III. Dezvoltarea unei industrii inovatoare, bazată pe produse cu un nivel mai înalt de sofisticare tehnologică și cu o valoare adăugată mai înaltă.

De asemenea, PNDI 2024-2030 conține trei obiective generale (OG) și 6 obiective specifice (OS), câte două pentru fiecare dintre obiectivele generale, după cum urmează:

<u>OG 1. Îmbunătățirea guvernanței și modernizarea instituțională</u>

- *Obiectivul specific 1.1.* Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernanței.
- *Obiectivul specific 1.2.* Dezvoltarea platformelor investiționale și a infrastructurii de afaceri.

<u>OG 2. Mobilizarea capitalului și forței de muncă</u>

- *Obiectivul specific 2.1.* Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare.
- *Obiectivul specific 2.2.* Facilitarea accesului la forța de muncă calificată.

<u>OG 3. Stimularea productivității și tranziției la economia verde</u>

- *Obiectivul specific 3.1.* Creșterea inovării și a competitivității industriei prelucrătoare.
- *Obiectivul specific 3.2.* Facilitarea tranziției la economia verde.

Republica Moldova nu are dezvoltate toate cele 14 ecosisteme industriale existente la nivelul Uniunii Europene și nu dispune deocamdată de instrumentele financiare de stimulare a sectoarelor industriale prioritare care sunt la dispoziția statelor membre, dovadă că în PNDI 2024-2028 sunt setate măsuri de stimulare a 6 sectoare industriale în perspectiva dezvoltării unor ecosisteme industriale, în timp Planul de acțiuni de implementare a PNDI pentru anii 2024-2026 conține intervenții și măsuri de sprijin accesibile Guvernului Republicii Moldova.

Totodată, pe măsura implementării Planului Național de Acțiuni pentru anii 2024-2026 și avansării în parcursul integrării europene, Programul Național de Acțiuni pentru anii 2025-2029

urmează să conțină noi instrumente și mecanisme de stimulare a sectoarelor industriale din Republica Moldova.

De asemenea, Republica Moldova a transpus parțial acquis-ul UE relevant la care se face trimitere în noua Strategie Industrială a UE, dar care este aferent altor capitole, cum este cazul Directivei 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării) – transpusă parțial prin Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale.

Dimensiunea „Abilități" din cadrul blocului Politica industrială, este reprezentată în mod special de Comunicarea „*O nouă agendă pentru competențe în Europa: Să lucrăm împreună pentru consolidarea capitalului uman, a capacității de inserție profesională și a competitivității*". Pe parcursul ultimilor ani au fost adoptate o serie de acte normative aliniate la obiectivele acesteia, implicit: Legea nr. 110/2022 cu privire la învățământul dual și Hotărârea Guvernului nr. 97/2023 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 110/2022; Hotărârea Guvernului nr. 348/2022 cu privire la aprobarea Programului „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă".

1.1.2. Cadrul administrativ actual

Printre autoritățile publice responsabile de promovarea proiectelor de legi elaborate pentru transpunerea actelor UE în domeniul politicii industriale se enumeră:

- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării;
- Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;
- Ministerul Mediului;
- Ministerul Finanțelor;
- Ministerul Educației și Cercetării.

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării este principala instituție responsabilă de adoptarea și implementarea legislației în cadrul subcapitolului „Politica industrială".

Subdiviziunile implicate în transpunerea acquis-ului UE aferent domeniului politicilor industriale din cadrul autorităților publice menționate supra, precum și numărul persoanelor direct implicate sunt reflectate în tabelul următor.

Tabelul 1.1. Subdiviziunile implicate în transpunerea acquis-ului UE aferent domeniului politicilor industriale

Autoritatea publică	Subdiviziunea (direcția/secția)	Angajați în total, persoane	Angajați implicați direct, persoane
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Direcția politici de atragere a investițiilor și dezvoltare industrială	7	7
	Direcția politici de reglementare a mediului de afaceri	4	2
Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Direcția politici și reglementări în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului, construcțiilor și locuințelor	8	2
Ministerului Mediului	Direcția politici de gestionare a deșeurilor și a siturilor contaminate	3	1

Ministerului Finanțelor	Direcția integrare europeană și cooperare transfrontalieră	4	3
Total	x	28	14

Alte autoritățile responsabile de adoptarea legislației în cadrul acestui capitol, precum și cu obligații definite în cadrul Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, sunt: Cancelaria de Stat, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Apărării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Serviciul Vamal, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Biroul Național de Statistică, Banca Națională a Moldovei, Agenția Servicii Publice, Comisia Națională a Pieței Financiare.

1.2. Planuri de viitor

1.2.1. Planuri legislative

Subcapitolul „Politica industrială" include diferite acte UE, care urmează să fie **aliniate integral** până în anul 2026, între care:

- Regulamentul (UE) 2024/1252 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 aprilie 2024 de instituire a unui cadru pentru asigurarea aprovizionării sigure și durabile cu materii prime critice și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1724 și (UE) 2019/1020 (Text cu relevanță pentru SEE).

Pentru alinierea legislației naționale la legislația UE menționată supra, vor fi elaborate și implementate un șir de acte normative, cum ar fi:

- ✔ Proiect de hotărâre de Guvern privind modificarea HG 646/2010 cu privire la aprobarea listei substanțelor minerale utile de importanță națională;
- ✔ Proiect Hotărâre de Guvern cu privire la instituirea unui cadru pentru asigurarea aprovizionării sigure și durabile cu materii prime critice;
- ✔ Proiect de hotărâre de Guvern de modificare a Hotărârii de Guvern nr. 439/2023 cu privire la organizarea și funcționarea IP Agenția de Investiții;
- ✔ Proiect de lege privind modificarea Legii nr. 162/2023 cu privire la supravegherea pieței și conformitatea produselor.

1.2.2. Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative

În contextul implementării acquis-ului UE, MDED urmează să consolideze politica industrială prin dezvoltarea unor strategii integrate care să sprijine modernizarea infrastructurii industriale și creșterea sustenabilității economice, alinierea proceselor de producție la standardele europene de eficiență energetică și reducerea impactului asupra mediului, promovarea inovației tehnologice și digitalizării, precum și stimularea parteneriatelor public-private în vederea creării unor lanțuri valorice reziliente și competitive. Totodată, se va acorda prioritate dezvoltării capacităților umane în industrie prin formarea continuă a angajaților și atragerea profesioniștilor în sectoarele industriale strategice.

În același context, MDED urmează să fortifice capacitățile Direcției politici de atragere a investițiilor și dezvoltare industrială, astfel încât să asigure eficiența politicilor de dezvoltare industrială, prin creșterea numărului de poziții în corespundere cu necesitățile de serviciu, instruirea continuă a angajaților subdiviziunii cu cele mai noi practici de atragere a investițiilor în sectorul industrial, etc.

1.3. Aspecte financiare (estimarea costurilor)

Costurile estimative pentru realizarea acțiunilor (costuri de personal) sunt reflectate în Anexa A din PNA pentru fiecare acțiune în parte, potrivit Instrumentului de calcul al costurilor prezentat de Biroul pentru Integrare Europeană.

Suma totală estimată necesară pentru realizarea acțiunilor referitoare la „Politica industrială" constituie 4151,6 mii lei, care vor fi acoperite în întregime din bugetul de stat.

SUBCAPITOLUL 2. POLITICA ANTREPRENORIALĂ ȘI INSTRUMENTE – ÎNTREPRINDERI MICI ȘI MIJLOCII

2.1. Prezentarea generală a situației

2.1.1. Cadrul legislativ actual

Politica antreprenorială conține „Strategia IMM pentru o Europă sustenabilă și digitală", „Small Business Act" pentru IMM-urile din Europa, care definește mai multe principii concepute pentru a încuraja spiritul antreprenorial în UE și pentru a înlesni dezvoltarea întreprinderilor mici, precum și componența de IMM a Programului UE privind piața unică.

Strategia națională de dezvoltare economică 2030 și Programul național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 (PNPACC 2023-2027), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 653/2023 sunt aliniate la documentele de politici ale Uniunii Europene menționate supra, implicit la „Strategia IMM pentru o Europă sustenabilă și digitală". Astfel, PNPACC 2023-2027 conține trei Obiective Generale (OG) și 9 obiective specifice, câte 3 la fiecare obiectiv general, după cum urmează:

<u>OG 1. Îmbunătățirea cadrului de reglementare a mediului de afaceri</u>

- *Obiectivul specific 1.1.* Crearea condițiilor favorabile activității antreprenoriale prin eliminarea obstacolelor birocratice și îmbunătățirea legislației.
- *Obiectivul specific 1.2.* Digitalizarea proceselor administrative din cadrul instituțiilor publice și a serviciilor publice pentru a eficientiza interacțiunile cu antreprenorii și a reduce birocrația.
- *Obiectivul specific 1.3.* Creșterea economică sustenabilă și crearea condițiilor pentru promovarea și implementarea principiilor ESG (Mediu, Social și Guvernare) prin promovarea unei economii transparente, încurajarea tranziției verzi, dezvoltarea economiei sociale și sprijinirea antreprenoriatului feminin, pentru a asigura o dezvoltare economică durabilă, responsabilă social și ecologic, incluzivă și echitabilă.

<u>OG 2. Facilitarea accesului la finanțare și creșterea competitivității produselor/serviciilor locale, inclusiv pe piețele externe</u>

- *Obiectivul specific 2.1.* Sporirea accesului la finanțare oferind antreprenorilor mai multe opțiuni de finanțare, inclusiv programe de împrumuturi cu dobânzi preferențiale și susținerea dezvoltării capitalului de risc.
- *Obiectivul specific 2.2.* Sporirea productivității întreprinderilor prin promovarea inovației, tehnologiei avansate și a practicilor eficiente de gestionare.
- *Obiectivul specific 2.3.* Sporirea și diversificarea exportului prin promovarea produselor și serviciilor din Republica Moldova pe piețele internaționale și identificarea de noi oportunități de export, pentru a stimula creșterea economică prin comerț internațional.

OG 3. Promovarea culturii antreprenoriale

- *Obiectivul specific 3.1.* Îmbunătățirea competențelor profesionale și antreprenoriale prin programe de formare, mentorat și sprijin educațional, pentru a dezvolta abilitățile antreprenorilor și a le asigura succesul în mediul de afaceri.
- *Obiectivul specific 3.2.* Îmbunătățirea dialogului public-privat și a percepției rolului mediului de afaceri pentru a promova o atitudine pozitivă și favorabilă față de antreprenoriat și pentru a încuraja înființarea de noi afaceri și dezvoltarea lor sustenabilă.
- *Obiectivul specific 3.3.* Îmbunătățirea infrastructurii de suport pentru susținerea continuă a dezvoltării antreprenoriatului.

Totodată, la 8 septembrie 2023 Republica Moldova a semnat Acordul de asociere pentru participarea la Programul UE privind Piața Unică, componenta competitivitatea IMM-urilor.

De asemenea, cel de-al doilea bloc conține definirea IMM-urilor în Uniunea Europeană, precum și Directiva 2011/7/UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale. Legea nr. 179/2016 privind întreprinderile mici și mijlocii urmează să fie aliniată la definițiile IMM-urilor în conformitate cu definițiile existente în Uniunea Europeană, implicit urmează să aliniem etapizat pragurile pentru cifra de afaceri proprie fiecărei categorii de întreprinderi.

Directiva 2011/7/UE este transpusă parțial în legislația națională.

2.1.2. Cadrul administrativ actual

Printre autoritățile publice responsabile de promovarea proiectelor de legi elaborate pentru transpunerea actelor UE în domeniul politicii antreprenoriale se enumeră:

- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării;
- Ministerul Educației și Cercetării;
- Ministerul Finanțelor.

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării este principala instituție responsabilă de adoptarea și implementarea legislației în cadrul subcapitolului „Politica antreprenorială și instrumente – Întreprinderi Mici și Mijlocii”.

Subdiviziunile implicate în transpunerea acquis-ului UE aferent domeniului politicilor industriale din cadrul autorităților publice menționate supra, precum și numărul persoanelor direct implicate sunt reflectate în tabelul următor.

Tabelul 2.1. Subdiviziunile implicate în transpunerea acquis-ului UE aferent domeniului „Politica antreprenorială și instrumente – Întreprinderi Mici și Mijlocii”

Autoritatea publică	Subdiviziunea (direcția/secția)	Angajați în total, persoane	Angajați implicați direct, persoane
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Direcția politici de dezvoltare a antreprenoriatului	5	2
Ministerului Educației și Cercetării	Direcția politici în domeniul cercetării și inovării	5	2
Ministerului Finanțelor	Direcția integrare europeană și cooperare transfrontalieră	4	3

Total	x	14	7

Alte autoritățile responsabile de adoptarea legislației în cadrul acestui capitol, precum și cu obligații definite în cadrul Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, sunt: Cancelaria de Stat, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Apărării, Ministerul Mediului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Serviciul Vamal, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Biroul Național de Statistică, Banca Națională a Moldovei, Agenția Servicii Publice, Comisia Națională a Pieței Financiare.

2.2. Planuri de viitor

2.2.1. Planuri legislative

Subcapitolul „Politica antreprenorială și instrumente – Întreprinderi Mici și Mijlocii" include multiple acte UE, care urmează să fie **transpuse integral** până în anul 2026, între care:

- Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale (reformare);
- Regulamentul (UE) nr. 346/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2013 privind fondurile europene de antreprenoriat social Text cu relevanță pentru SEE;
- Regulamentul delegat (UE) 2019/819 al Comisiei din 1 februarie 2019 de completare a Regulamentului (UE) nr. 346/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește conflictele de interese, măsurarea impactului social și informarea investitorilor în domeniul fondurilor europene de antreprenoriat social.
- Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și social european și Comitetul Regiunilor. O strategie pentru IMM-uri pentru o Europă sustenabilă și digitală
- Recomandarea Comisiei din 6 mai 2003 privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (Text cu relevanță pentru SEE) [notificată cu numărul C(2003) 1422)

Pentru transpunerea actelor UE menționate supra, vor fi elaborate și implementate un șir de acte normative, cum ar fi:

- ✔ Proiect de lege de modificare a Legii nr. 66/2025 privind combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată în temeiul contractelor încheiate între profesioniști, între profesioniști și autoritățile contractante;
- ✔ Proiect de hotărâre de Guvern privind aprobarea modelului de raportare și monitorizare a plăților întârziate;
- ✔ Proiect de lege privind modificarea Legii nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
- ✔ Proiect de hotărâre de Guvern cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea fondurilor europene de antreprenoriat social;

- ✔ Proiect de lege pentru îmbunătățirea cadrului legal privind administrarea și deetatizarea proprietății publice prin includerea prevederilor privind neadmiterea companiilor sau persoanelor corupte și frauduloase în cadrul proceselor de privatizare/înstrăinare/valorificare a proprietății publice (Planul de acțiuni pentru deoligarhizare);
- ✔ Proiect de modificarea a hotărârii de Guvern nr. 653/2023 de aprobare a Programului național de promovare a antreprenoriatului și creștere a competitivității pentru perioada 2023-2027 (Programul PACC 2027) pentru aprobarea Planului de acțiune pentru perioada 2026-2027.

2.2.2. Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative

În contextul angajamentelor privind implementarea acquis-ului UE, MDED va sprijini dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) prin crearea unui cadru legislativ și fiscal favorabil, facilitarea accesului la finanțare și piețe externe, implementarea unor platforme digitale de sprijin antreprenorial, dezvoltarea competențelor antreprenorilor prin programe de formare și mentorat, precum și stimularea spiritului antreprenorial în rândul tinerilor și grupurilor defavorizate. În același timp, vor fi promovate instrumente inovatoare pentru IMM-uri, inclusiv mecanisme de sprijin pentru startup-uri și proiecte de inovare, în vederea sporirii competitivității și sustenabilității acestora.

În același context, MDED urmează să fortifice capacitățile Direcției politici de dezvoltare a antreprenoriatului, astfel încât să asigure eficiența politicilor de dezvoltare antreprenorială, prin creșterea numărului de poziții în corespundere cu necesitățile de serviciu, instruirea continuă a angajaților subdiviziunii cu cele mai noi practici de dezvoltare a sectorului IMM-urilor, etc.

2.3. Aspecte financiare (estimarea costurilor)

Costurile estimative pentru realizarea acțiunilor (costuri de personal) sunt reflectate în Anexa A din PNA pentru fiecare acțiune în parte, potrivit Instrumentului de calcul al costurilor prezentat de Biroul pentru Integrare Europeană.

Suma totală estimată necesară pentru realizarea acțiunilor referitoare la „Politica antreprenorială și instrumente – Întreprinderi Mici și Mijlocii” constituie 3.472,8 mii lei, din care 1.449,1 mii lei (*sau cca 42%*) vor fi acoperite din bugetul de stat, 700,0 mii lei vor fi asigurate din contul asistenței externe, iar 1323,7 mii lei sunt costuri neacoperite.

SUBCAPITOLUL 3. SECTOARE INDUSTRIALE

3.1. Prezentarea generală a situației

3.1.1. Cadrul legislativ actual

Acest subcapitol conține mai multe sectoare, și anume:

- Spațiul;
- Industria turismului;
- Construcțiile;
- Materiile critice;
- Oțelul;
- Textile, îmbrăcăminte, piele și încălțăminte;

- Industria militară.

- ***Spațiul***

Subcapitolul conține Regulamente aferente dezvoltării programelor spațiale la nivelul Uniunii Europene, implicit Regulamentul (UE) 2021/696 din 28 aprilie 2021 de instituire a Programului spațial al Uniunii și a Agenției Uniunii Europene pentru Programul spațial, precum și Comunicarea Comisiei „Strategia spațială a Uniunii Europene pentru securitate și apărare".

Republica Moldova nu are deocamdată dezvoltat un program spațial și, în aceeași ordine de idei, nu are create instituții și mecanisme de finanțare a programelor spațiale.

- ***Industria turismului***

Subcapitolul conține „Calea de tranziție pentru sectorul turismului", recomandări de politici care se conțin în Programul național de dezvoltare a turismului „Turism - 2028", aprobat prin Hotărârea Guvernului, precum și Regulamentul (UE) 2024/1028 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 aprilie 2024 privind colectarea și schimbul de date referitoare la serviciile de închiriere de locuințe pe termen scurt care urmează a fi transpus până la sfârșitul anului 2026.

- ***Construcțiile***

Subcapitolul conține „Calea de tranziție pentru construcții", recomandări de politici care nu necesită a fi transpuse, odată ce alinierea la cadrul normativ al UE pe domeniul construcțiilor s-a efectuat prin: Adoptarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030", Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, Legea cu privire la locuințe nr. 75/2015, precum și prin alte acte normative secundare, necesare pentru implementarea Codului.

- ***Materiile critice***

Subcapitolul conține Regulamentul (UE) 2024/1252 de instituire a unui cadru pentru asigurarea aprovizionării sigure și durabile cu materii prime critice, precum și o serie de studii și o Comunicare a Comisiei UE cu privire la „Reziliența materiilor prime critice: trasarea unui model pentru îmbunătățirea securității și a durabilității".

Partea generală de exploatare a resurselor minerale, implicit cercetarea și explorarea, se conțin în Codul Subsolului, dar Republica Moldova nu are reglementări specifice cu privire la materiile prime critice, nu are instituții specializate pe materiile prime critice, din moment ce deocamdată nu are descoperite pe teritoriul propriu materii critice, definite în conformitate cu Regulamentul (UE) 2024/1252.

- ***Oțelul***

Subcapitolul conține o serie de Comunicări ale Comisiei/documente de politici – a căror principii se regăsesc tangențial în PNDI 2024-2028, dar Republica Moldova nu a dezvoltat un sector industrial de oțel. Uzina Metalurgică Râbnița situată în regiunea transnistreană are o proprietate incertă, nerecunoscută de autoritățile constituționale de la Chișinău.

- ***Textile, îmbrăcăminte, piele și încălțăminte***

Subcapitolul conține Comunicarea Comisiei „Strategia UE pentru textile circulare și sustenabile" și recomandări de politici pentru tranziția verde și digitală a sectorului textilelor.

Republica Moldova nu are un document de politici dedicat sectorului textile, dar dată fiind importanța industriei textilelor pentru economia moldovenească, industria textilelor este identificată în PNDI 2024-2028 drept una dintre cele 6 sectoare industriale prioritare.

PNDI 2024-2028 constată că industria ușoară din Republica Moldova – care acoperă producția de produse de îmbrăcăminte, dar și textile tehnice – se confruntă cu schimbări dramatice și provocări, definite pe trei dimensiuni majore, implicit: cadrul de reglementare; cererea pieței și; schimbări geo-economice. Cadrul de reglementare din UE, dar din ce în ce mai mult pe glob, doresc să reglementeze industria textilă pentru a-și reduce amprenta asupra mediului, adică să reducă deșeurile și emisiile de CO^2, să restricționeze utilizarea anumitor substanțe chimice, să reducă consumul de apă. Cadrul de reglementare intenționează, de asemenea, să sporească transparența în lanțul de aprovizionare și să abordeze abuzul social în industria textilă, de ex. munca copiilor și salariile inechitabile (sub nivelul de trai).

Industria textilă din Republica Moldova va trebui să se adapteze la acest nou mediu, care va avea consecințe pe întregul lanț valoric. Astfel, digitalizarea industriei textilelor și tranziția verde a unuia dintre cele mai poluante sectoare industriale reprezintă parte a abordării complexe de creștere a competitivității și sustenabilității industriei textilelor în Republica Moldova, care se regăsește în PNDI 2024-2028.

- ***<u>Industria militară</u>***

Subcapitolul conține documente de politici cu privire la dezvoltarea sectorului apărării, inclusiv Comunicarea „Către un sector al apărării și al securității mai competitiv și mai eficient” și Planul de acțiune european în domeniul apărării, precum și Comunicări și Regulamente care instituie programe și mecanisme de finanțare a industriei militare la nivelul Uniunii Europene, implicit Regulamentul (UE) 2021/697 de instituire a Fondului european de apărare.

Republica Moldova a pierdut competitivitatea din domeniul industriei apărării existentă în perioada sovietică, precum și proprietatea principalelor companii din sectorul industriei militare conectate la complexul militar din spațiul ex-sovietic. Deși sectorul industriei apărării se confruntă cu provocări precum lipsa investițiilor, infrastructura învechită și expertiza tehnologică limitată, constrângerile economice obstrucționează dezvoltarea unei industrii de apărare autohtone.

Ministerul Apărării are dezvoltată „Strategia militară”, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 653/2025, document care menționează necesitatea dezvoltării unei industrii a apărării naționale. Totodată, Republica Moldova nu este deocamdată eligibilă pentru instrumentele financiare ale UE relevante, implicit pentru finanțarea prin Fondul european de apărare sau pogramele SAFE.

3.1.2. Cadrul administrativ actual

Printre autoritățile publice responsabile de promovarea proiectelor de legi elaborate pentru transpunerea actelor UE în domeniul sectoarelor industriale se enumeră:

- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării;
- Ministerul Apărării;
- Ministerul Culturii.

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării este principala instituție responsabilă de adoptarea și implementarea legislației în cadrul subcapitolului „Sectoare industriale”.

Subdiviziunile implicate în transpunerea acquis-ului UE aferent domeniului politicilor industriale din cadrul autorităților publice menționate supra, precum și numărul persoanelor direct implicate sunt reflectate în tabelul următor.

Tabelul 3.1. Subdiviziunile implicate în transpunerea acquis-ului UE aferent domeniului „Sectoare industriale”

Autoritatea publică	Subdiviziunea (direcția/secția)	Angajați în total, persoane	Angajați implicați direct, persoane
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Direcția politici de atragere a investițiilor și dezvoltare industrială	6	4
Ministerului Apărării	Direcția planificare resurse financiare și tehnico materiale	8	8
Ministerului Culturii	Direcția turism	4	4
Total	x	14	11

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării curează următoarele sectoare industriale: materiile critice, oțelul, textile, îmbrăcăminte, piele și încălțăminte. Respectiv, Ministerului Apărării este co-responsabil de industria militară, iar Ministerul Culturii – de industria turismului.

Alte autoritățile responsabile de adoptarea legislației în cadrul acestui capitol, precum și cu obligații definite în cadrul Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, sunt: Cancelaria de Stat, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Mediului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, Serviciul Vamal, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Biroul Național de Statistică, Banca Națională a Moldovei, Agenția Servicii Publice, Comisia Națională a Pieței Financiare.

3.2. Planuri de viitor

3.2.1. Planuri legislative

Subcapitolul „Sectoare industriale” include diferite acte UE, care urmează să fie **transpuse integral** până în anul 2026, menționate în special în subcapitolul „Politica industrială”, la care se mai adaugă unele specifice, de exemplu:

- Rezoluția Consiliului din 22 decembrie 1986 privind o mai bună distribuție sezonieră și geografică a turismului.
- Regulamentul (UE) 2024/1028 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 aprilie 2024 privind colectarea și schimbul de date referitoare la serviciile de închiriere de locuințe pe termen scurt.

Pentru alinierea la actele UE menționate supra, vor fi elaborate și implementate un șir de acte normative, cum ar fi:

- ✔ Proiect de Hotărâre de Guvern cu privire la aprobarea și promovarea Programului național de dezvoltare a turismului „Turism - 2029”;
- ✔ Proiect de Hotărâre de Guvern cu privire la crearea și funcționarea Organizațiilor de Management al Destinațiilor.

✔ Proiect de hotărâre de Guvern pentru aprobarea Regulamentului cu privire la colectarea și schimbul de date privind serviciile de închiriere pe termen scurt.

3.2.2. Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative

În contextul aderării la standardele europene, MDED va concentra eforturile asupra dezvoltării sectoarelor industriale cu potențial de creștere prin identificarea și sprijinirea industriilor-cheie și inovatoare, promovarea investițiilor în tehnologii avansate și procese de producție sustenabile, stimularea competitivității prin sprijinirea transferului de cunoștințe și tehnologii între mediul academic și cel industrial. De asemenea, se vor intensifica eforturile pentru atragerea investițiilor strategice în sectoare cu valoare adăugată mare, cum ar fi industriile creative, tehnologiile verzi și producția avansată, creând astfel premisele pentru o tranziție industrială verde și digitală.

3.3. Aspecte financiare (estimarea costurilor)

Costurile estimative pentru realizarea acțiunilor (costuri de personal) sunt reflectate în Anexa A din PNA pentru fiecare acțiune în parte, potrivit Instrumentului de calcul al costurilor prezentat de Biroul pentru Integrare Europeană.

Suma totală estimată necesară pentru realizarea acțiunilor referitoare la „Sectoare industriale” constituie 394,1 mii lei, care în întregime vor fi acoperite din bugetul de stat.